

цівниками, листуючись із ними: «Когда встретимся – обязательно навестим усадьбу нашего опекуна – второго отца и обо всем потолкуем», – сповіщає донька М. Дмитрієва Наталія директорку О. І. Володарець. В іншому листі вона бажає Оксані Іванівні успішного завершення організації нового музею Панаса Мирного – «дорогого нашего второго отца». У листі до О. І. Володарець від 30 січня 1982 року Наталія Миколаївна пише: «Повторяю наше желание: чтобы бюст нашего отца, Николая Андреевича Дмитриева, был перенесен из художественного музея в музей Панаса Мирного. Пожалуйста, продвиньте это дело». Уже через рік донька знаного полтавця дякує Оксані Іванівні «за хлопоты о могилке папы и о перенесении бюста к Вам – тут ему место! А музею художественному он был, как видно, совсем не нужен». 1982 року художній музей передав погруддя М. А. Дмитрієва в музей Панаса Мирного.

У програмовій редакційній статті організатори й засновники часопису «Рідний Край» Микола Дмитрієв і Панас Мирний писали: «Нехай батьки колись розкажуть дітям, а учителі навчатимуть у школах, як ми за волю боролися і волю здобували. Нехай колись щасливий народ наш згадає добрим словом наше покоління, що за щастя народу стояло, не боячись ніякої сили, ніякого лиха, не спиняючись ні перед якими напастями...» І сьогодні ми, їхні нащадки, з удячністю згадуємо цих відомих земляків. Щороку науковці Полтавського літературно-меморіального музею Панаса Мирного та співробітники Полтавської обласної бібліотеки для дітей імені Панаса Мирного кладуть квіти до меморіальної дошки, установлені на честь Миколи Дмитрієва, та до його могили. А 20 квітня 2017 року в музеї Панаса Мирного відбулося засідання круглого столу «Щирий громадянин своєї країни» – з нагоди 150-річчя від дня народження славного подвижника української справи.

Володимир Подрига

З ЛУБЕН – ДО БИКІВНІ: ДОРОГАМИ ЖИТТЯ ЛЮЦІАНИ ПІОНТЕК

Серед літераторок Полтавщини осібне місце посідає постать скромної, проте освіченої й напрочуд діяльної Люціани Піонтек, яка під впливом соціально-політичних подій 1920-х років пристосовувалася, шукаючи свого місця в складному й непередбачуваному світі, тому змінювала місця проживання, навчання, праці, брала участь у різних літературних організаціях, громадських заходах, співпрацювала з редакціями газет і журналів, розпошувала творчу енергію. Усе це не сприяло розвитку письменницького обдарування, схиляло до опрацювання соцреалістичної тематики, тобто ремісництва, а часто й наслідування, через що неодноразово її звинувачували в непрофесійності, плагіаті. Тому не можна погодитися з такою думкою Н. Баклай: «Значимою постаттю вимальовується образ талановитої поетеси і прозаїка Люціани Карлівни Піонтек...» [2, с. 31]. Вона була й залишилася назавжди посередньою літераторкою трагічної долі, яка в силу різних причин, передовсім не змігши подолати суперечностей сприймання світу доньки підприємця (мрійливої панни) і дружини партійного функціонера (скромного службовця), спокусилась обіцянками більшовиків, злилася з колективом і втратила власне обличчя, а згодом – життя, ставши невинною жертвою тоталітарної системи, однією з багатьох забутих постатей українського письменницького процесу.

*Люціана Піонтек (1.07.1899–25.09.1937) – українська письменниця, жертва сталінських репресій.
Фото, 1927 р.*

Проте інтерес до особи Люціани Піонтек був постійний. Першим біографічну довідку про неї написав О. Луговий (1942), згодом – співавтор словника «Українські письменники» (1965), П. Ротач (1968), упорядники довідника «Письменники Радянської України» (1988), М. Сорока (1991). Її життєвий і творчий шлях оглядали П. Лубенський (1999), Ю. Волошук (2009), О. Карпенко (2012), Н. Баклай (2013), І. Денисовець (2015), Я. Цимбал (2018) та ін. Однак цього недостатньо, щоб сформувати більш-менш цілісне уявлення про багатогранну, хай і не надто талановиту, особистість літераторки.

Люціана Карлівна Піонтек народилася 1 липня 1899 року в Лубнах. Вона ніколи не приховувала, що походить із заможної родини підприємливого німця-промисловця, тому навіть під час слідства на запитання про батьків відповідала: «донька фабриканта» [8, арк. 14], «батьки фабриканти» [8, арк. 34]. Її мати мала польське коріння. На цьому відомості про рідних вичерпуються.

Спершу дівчина здобувала знання вдома під наглядом виховательки, згодом – у Лубенській жіночій гімназії, де захоплювалася гуманітарними дисциплінами, передовсім іноземними мовами, брала участь у культурно-мистецьких заходах, формувалася як літератор, адже виконувала домашні завдання з віршу-

вання, складала власні твори російською мовою, читала їх обдарованим одноліткам, які також цікавилися новинками письменства, самі писали, перекладали поезії популярних зарубіжних авторів.

З 1914 року Люціана Піонтек жила в Полтаві, навчалась у місцевій жіночій гімназії Н. Старицької, працювала приватною вчителькою, як і всі, потерпала від бідності, наражалася на небезпеку, мріяла про щасливе майбутнє.

Перебуваючи 1917 року в Коломаку на Харківщині, створила вірш «Я порву», у якому висловила думку про потребу зміни суспільства: «Я порву все старе і немиле – / Кину до ніг» [16, с. 16]. І хоч твір художньо недовершений, усе ж наочно ілюструє, що авторка захопилася популярними тоді більшовицькими ідеями, зокрема руйнування так званого старого (буржуазного), будівництва нового (соціалістичного) світу.

Бажання змінювати життя переконало в правильності націонал-комуністичної ідеології, тому 1919 року погодилася на пропозицію обійняти посаду співробітника редакції газети «Боротьбист», що була друкованим органом Полтавської губернської організації Української партії комуністів-боротьбистів. Працювала під керівництвом редакторів Гордія Коцюби й Миколи Христового, які згодом стали жертвами сталінської деспотії.

Заокеанська філія „Гарту“ в Канаді.

Зліва сидять: М. Ірчан, Л. Піонтек, І. Ю. Кулик. Зліва стоять: М. Шатувський (Волинець), М. Попович, М. Сміт.

Люціана Піонтек серед членів «Заокеангарту». Іван Кулик – її чоловік. Фото, 1925 або 1926 р.

Життя Люціани Піонтек 1920–1923 років багате на різноманітні події: навчалась у Харківському інституті народної освіти, розлучилася з Михайлом Віленбергом, одружилася з Іваном Куликом (існують свідчення очевидців, що шлюб не було зареєстровано), деякий час перебувала в Одесі, опікувалася долею поета-початківця Володимира Сосюри. А ще, переживаючи скруту голодних 1921–1922 років, писала художні й публіцистичні твори, які друкувала в часописах. Так, у журналі «Червоний шлях» (1923) умістила вірші «Тобі», «Сонце», про які члени харківського осередку Спілки селянських письменників «Плуг» висловилися неприхильно, зауваживши, що вони «менше цікаві», ніж Івана Кулика [22, с. 4]. Згадані твори написані під впливом комуністичних гасел й ідеологем того часу; у першому ледь окреслено образ революції (більшовицького перевороту), що мислиться символом прийдешнього соціалізму; в другому його поглиблено, уподібнено червоному сонцю, увиразнено метафорами, зоровими («Залилися кров'ю білі далі...»), слуховими («радісно сміявся дощ веселих куль») деталями, тут же наголошено на перемозі пролетаріату, на видатному для авторки сьогодні.

1923 року нетривалий час перебувала в Миргороді, де створила вірш «Годинник і безсоння», у якому передала емоції ліричної героїні, що виникли від очікування епохи «Комуни», тобто такої форми соціального устрою, коли майно та праця будуть колективними. Відпочиваючи в Балаклаві (Крим), написала вірш «Безсоння», лірична героїня (авторка) якого, мріючи про заміжжя, сумнівається в щирості почуттів обранця, бо він активний партійний діяч (натяк на Івана Кулика), а вона ще не комуністка. Тоді ж виник задум оповідання «Балаклава», у якому, реалістично змалювавши спосіб життя однойменного рибальського селища, опрацювала тему вірності радянській ідеології, створила образ більшовички Надії, яка спільно з червоноармійцями розстріляла рідного брата й інших ув'язнених, бо ті допомагали білогвардійцям.

Упродовж 1924–1926 років Люціана Піонтек жила в Канаді, переважно в Монреалі. Брала участь у діяльності Заокеанської філії Спілки пролетарських письменників «Гарт», жіночому осередку, заснованому прихильницями комуністичної ідеології, подорожувала місцями компактного проживання українців, виступала з лекціями на різноманітних культурно-мистецьких заходах, літературних вечірках, популяризуючи творчість українських радянських письменників, учителювала в школі для неграмотних, друкувалася в газеті «Українські робітничі вісті», журналі «Робітниця», календарі «Вперед» тощо.

У творах цього часу опрацювала мотив туги за СРСР («Прощання»), лубенським краєм («Берег Ніч. Сяє холодно Марс...»), поширення комуністич-

ної ідеології у світі, зокрема Канаді («Коли в горах дощ», «Перше травня»), взаємин колишніх друзів – ватажка банди й комуніста («Товариші»), зміни свідомості української селянки, яка прозріла й прагне громадської діяльності («Бандитиха»).

Літераторка наголосила на приналежності ліричної героїні віршів до радянської країни, використала образи червоних зір, червоного прапора, провідні ідеологеми. І це не дивно, адже 1925 року вона вступила до лав Комуністичної партії Канади. Варто додати, що в цей час перекладала твори зарубіжних письменників, зокрема О. Канеля (Червоний шлях, 1924, №№ 7, 10).

Повернувшись до СРСР на початку 1927 року, Люціана Піонтек мешкала в Зінов'євську (нині – Кропивницький), де працювала в редакції газети «Зінов'євський пролетар». Згодом переїхала до Харкова, поселилась у будинку «Слово», працювала на посаді секретаря журналів «Комунарка України», «Червоний клич», була співробітником відділу мовлення для дітей Харківського республіканського радіо, вступила до лав Всеукраїнської спілки пролетарських письменників (1927). Писала вірші, нариси, літературно-критичні статті, рецензії, друкуючи їх у журналах «Гарт», «Нова генерація», «Плужанин», «Червоний шлях» тощо. Спілкувалася з однодумцями, догоджала чоловікові, який усе більше віддалявся, хоч і цінував її, присвячуючи поезії.

У цей час вона надрукувала два уривки з повісті «Норе cottage»¹, реалістично оповівши про життя індіців та українців у Канаді, наголосивши, що й тут колись буде організовано комуни; переклади творів зарубіжних письменників, зокрема В. Меринга (Нова генерація, 1927, № 3), Й. Бехера («Червоний шлях», 1928, № 1), О. Фонтана («Острів Елефантин» (Харків, 1928)), Ф. Вайскопфа («Втеча до Франції» (Харків, 1930)), Ф. Марса («Чудна компанія» (Харків, 1930)); літературний портрет М. Ірчана («Плужанин», 1927, № 1); статтю про повість «Для домашнього вогнища» І. Франка («Плужанин», 1927, № 9); нарис про українських письменників Америки («Молодняк», 1928, № 1); рецензії на твори І. Ткачука, І. Кириленка («Гарт», 1927, № 2–3; 1928, № 1), А. Шмигельського («Плужанин», 1927, № 7), листи до редакцій журналів «Гарт» і «Молодняк» («Гарт», 1929, №№ 3, 5, 12; «Молодняк», 1929, № 4) тощо.

Також писала вірші, проте, як і раніше, недосконалі. У них передала світовідчуття ліричної героїні, яка своєю працею намагається зробити світ кращим, не вірить наклепам на робітників («Моє сьогоднішнє»), переживає щасливі миті («Indian summer»²), мовить про потребу спрямувати життя в щасливе майбутнє («Я хочу полинів романтику...»), відчуває ритми доби («Земля розпустила кисіль...»).

¹ «Котедж сподівання».

² «Індійське літо».

Окремо варто оглянути книги творів Люціани Піонтек. 1927 року опублікувала дебютну збірку віршів «Тихим дисонансом», що була прихильно зустрита критиками, які звернули увагу й на недоліки [1; 5]. О. Донченко в статті «Неприємний дисонанс», указуючи на вади творів, звинуватив авторку в плагиаті. На його думку, під своїм іменем вона надрукувала переклади російськомовних віршів І. Каганова й Л. Товстік, уміщених у збірці лубенських гімназистів «Кружок поэтов» (1917) [6, с. 117–119].

Відповідаючи, Люціана Піонтек визнала недоліки, додавши, що подібність із віршами І. Каганова незначна, тому про плагиат не може бути й мови. Також вона навела приклади збігів у віршах П. Тичини та М. Вороного, О. Донченка й Д. Гордієнка, Н. Чарнушевича [18, с. 159–162]; а стосовно твору «Март» Л. Товстік зауважила, що це її ранній вірш [18, с. 162]. Згодом І. Каганов і Л. Товстік написали листи Люціані Піонтек, у яких розвінчали закиди О. Донченка [19, с. 171–172], чим реабілітували давню приятельку, у якої назавжди в душі залишився

Члени ВУСПП. Фрагмент фото початку 1930-х рр.
Люціана Піонтек (у центрі, підперла обличчя рукою),
Іван Кулик (1-й ліворуч у 1-му ряду), **Володимир Сосюра**
(1-й праворуч у 1-му ряду), **Олесь Донченко** (1-й праворуч
у 2-му ряду) та ін.

«неприємний дисонанс», позбавитися від якого вже не змогла, навіть попри захист секретаріату ВУСПП, члени якого визнали, «що підстави для обвинувачення т. Л. Піонтек у плагиаті були хибні і що поданими в № 5 ГАРТ'у матеріалами т. Л. Піонтек себе

реабілітує... Остаточне вирішення цієї справи передається до спеціальної комісії» [3, с. 173]. Очевидно, комісія підтримала секретаріат.

Однак репутацію було зіпсовано назавжди. А. Любченко залишив спогади, у яких акцентував, що «Піонтек – плагиатор: викрив М. Йогансен через вірші американських поетів» [7, с. 62]; М. Яскор, аналізуючи проблеми тогочасної літератури, у статті «Літературне нехлюйство» зазначив: «Форми цього літературного нехлюйства різноманітні й багатообразні, починаючи з нечесаного перекладу, чи цнотливої літературної крадіжки на зразок Люціани Піонтек...» [25, с. 175]. Наведені факти ніхто не перевіряв, тому наразі вони свідчать про недобру славу літераторки, а також повинні спонукати дослідників обережно ставитись до творчої спадщини не лише Люціани Піонтек, а й багатьох маловідомих любителів художнього слова 1920–1930-х років, особливо, якщо вони перекладали твори зарубіжних письменників.

Нещодавно перипетіями життя українських письменників 1920-х років цікавилася Я. Цимбал, надрукувавши в статті «Що і як крали письменники у 20-х» відомості й про Люціану Піонтек. Зосередивши увагу на неприємному інциденті, дослідниця відзначила, що «плагиаторка вини за собою не визнала і, крім глузування колег по перу, іншої карі не знала» [23]. Однак це лише слова. Винуватити в плагиаті Люціану Піонтек сьогодні складно, тим більше, що в минулому судових позовів ніхто не ініціював, а доки літературна, як і будь-яка інша, крадіжка не доведена в будь-який правовий спосіб, ніхто й нікого звинувачувати не може.

Стосовно ж збірки «Тихим дисонансом», то вона – передовсім результат спостережень і відчуттів авторки, поєднаних із провідними комуністичними ідеологемами того часу, ніж вияв таланту, художньої майстерності. Книгу розпочинає цикл «Узор (Подорожне)», що складається із семи творів, написаних під час мандрівки до Північної Америки, чотирьох віршів, створених у Канаді, чотирьох ранніх творів. Привертають увагу вірші «Коли в горах дощ», «Десь грає цитра», у яких образи неба, землі, сосон, вікна, весни увиразнено метафорою: «Небо в нечесаній вовні / Цілує чорні сосни» [16, с. 14]; «Де груди землі краляли / Замість плуга здійснені сни» [16, с. 14]; «Застигли сосни у півсні. / Спокійне озеро поволі мляво диха» [16, с. 15]; «Вікно... / порізало промінням мої стіни» [16, с. 15]; «Де весна прийшла восени» [16, с. 14]. Імовірно, вони написані під впливом творів зарубіжних письменників. Так, рефрен «Десь грає цитра...» співзвучний рядкам японського поета Мацуо Басьо: «Словно хто-то грає на цитре» [24, с. 117].

Люціана Піонтек 1929 року опублікувала збірку оповідань «Балаклава», що складається з трьох оповідань – «Балаклава», «Товариші», «Бандитиха», у

яких увагу зосереджено на еволюції свідомості хлопців і дівчат із народу, наголошено на визріванні нового типу людини, здатної боротися за комуністичні ідеали, нехтувати родинними зв'язками, дружбою. Прихильники радянської влади зображені свідомими свого вибору (Пріська, Надія, Микола), безкомпромісними, жорстокими (Надія, Микола), вони сповнені рішучості, прагнуть змін у суспільстві, відстоюють власні ідеали, нехтують родинними цінностями.

Збірка прози не викликала резонансу в літературних колах, залишилася непоміченою. Проте оповідання «Товариші» було надруковане без дозволу авторки в закордонній збірці «Жіноча доля», через що вона висловила протест у журналі «Гарт» (1929, № 12).

Хоч Люціана Піонтек не досягла значних успіхів у літературі, усе ж зробила чимало як перекладач, рецензент, редактор, адже була, як зазначив сучасник, «скромна, роботяща, уважна жінка» [21, с. 167], хоч і тендітна та хвороблива. До неї приходили за допомогою, розрадою, її боялися й недолюбливали, бо була прямолінійна, принципова, смілива, могла притрунути будь-якого нахабу.

Упродовж 1930–1932 років літераторка жила в Кам'янці-Подільському, де обіймала посаду заступника редактора газети «Червоний кордон». Звиклу до міської метушні, напруженого робочого ритму ділову жінку не приваблювало розмірене життя периферії. Анатоль Галан про зустріч із нею пригадував так: «Люціана Піонтек, жінка Кулика, нарікала “на районну скуку”. – Чоловік на роботі, іноді нема його кілька днів, а я в цих палатах почуваю себе, як птах у позолоченій клітці. Нема з ким перемовитись словом. – А знайомі? – Які? Обивателі партійні і непартійні? Дайте спокій! Це така нудьга, що... Хочу до Харкова, коли б уже швидше відкликали чоловіка!» [4, с. 130]. До омріяного міста Люціана Піонтек повернулася 1933 року, проте ненадовго.

Очевидно, на цей час припадає конфлікт із Володимиром Сосюрою, про який оповів Микола Пацак: «Скандал із дружиною Івана Кулика закінчився драматичніше. Вона посприяла, аби поет потрапив на Сабурову Дачу. І народився жарт серед письменників: “Божевільний Сосюра пише вірші краще, ніж нормальний Кулик”. Але перебування на Сабуровій Дачі, мабуть, і врятувало поета» [9]. Це була не остання неприємність у житті літераторки.

Люціана Піонтек 1934 року переїхала до Києва. Розташувшись у зручному будинку «Роліт», займалася літературною діяльністю, вступила до Спілки радянських письменників України, працювала редактором видавництва «Мистецтво», а ще мріяла про повноцінну родину, народження або всиновлення дитини. Ось що писала в листі, надрукованому в розділі «Допоможемо іспанським дітям» «Літературної газети»: «Я хочу свою любов, уміння, досвід прикласти

на те, щоб виховати жовтенятко, піонерку, комсомолку, члена партії Леніна-Сталіна з маленького представника великого іспанського народу, що борець проти озвірілої банди фашизму. Я готова поєднати свою повсякденну роботу з вихованням дитини героїчного іспанського народу. Чекаю тебе, іспанське малюшко. Мій дім – твій дім. Моя неосяжна соціалістична батьківщина – твоя батьківщина» [20, с. 2]. У цих лаконічних рядках, спотворених комуністичними ідеологемами, проглядаються кращі риси характеру адресантки: людяність, бажання допомогти, сердечність, а ще – нерозтрачена материнська любов.

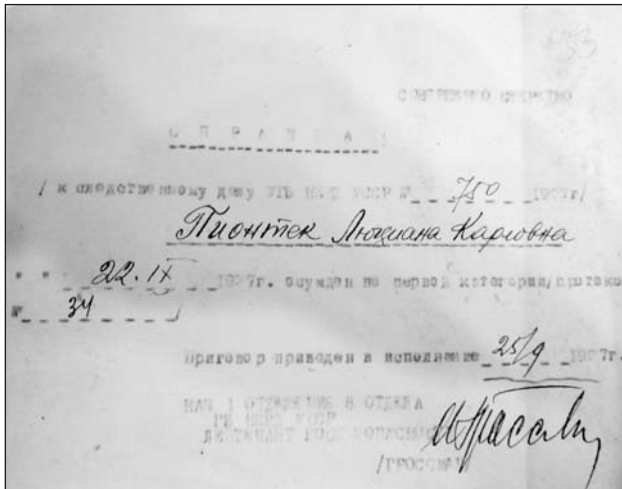
Відсутність у родині дітей, збільшуваний авторитет Івана Кулика як літературного лідера й партійного функціонера, почуття до якого охололи, бо часто жили нарізно, стали причиною розлучення в червні 1937 року. Залишившись на самоті в найманому помешканні, Люціана Піонтек зловживала спиртним, багато палила, бодай на мить забуваючи про власні проблеми, напружену ситуацію в суспільстві, горе ближніх, понівечену долю не лише української інтелігенції, а й загублене колективізацією та голодомором селянство.

Сержант-енкаведист Давидов 5 серпня 1937 року заарештував Люціану Піонтек, попередньо обшукавши. Тоді ж їй було висунено звинувачення в шпигунстві. Серед вилучених речей – зошит, записні книжки, листи, документи, ощадна книжка (5 крб.), книги різних авторів, примірники газети «Будівник», особисті фотокартки, облігації (1755 крб.), готівка (585 крб.), горілка (чверть літра), пудрениця. Де ж бінокль, фотоапарат, фотоплівки, а також інші речі, що хоч би опосередковано доводили версію слідчого?

Два тижні невільницю мордували морально й фізично в спеціальному корпусі Київської в'язниці. Цього виявилось достатньо, щоб вона визнала себе винною, а також підписала два підготовлені протоколи допитів від 19 серпня та 11 вересня 1937 року.

Ось що мовила про себе: «Справді, упродовж багатьох років я здійснювала контрреволюційну, шпигунську діяльність. Я була зв'язана з англійською розвідкою... До шпійонської діяльності на користь англійців я була залучена 1926 року моїм колишнім чоловіком, Куликом Іваном Юліановичем...» [8, арк. 16]; «Починаючи з 1928 р., я здійснювала самостійну від Кулика діяльність за завданням польської і німецької розвідок. До цієї діяльності я була залучена Перицьким Борисом...» [8, арк. 38]. Звичайно, ці та інші свідчення літераторка надала під тиском, обмовляючи засуджених у попередніх роках співвітчизників, одні з яких на момент її арешту відбували покарання, інші були розстріляні, зокрема письменників Василя Бобинського (1934³), Остапа Вишню

³ Тут і далі зазначено рік винесення вироку.

Комуністична влада плекала та, як не парадоксально, за першої нагоди позбувалася таких людей, замінюючи іншими, талановітшими, лояльнішими, правильними, хоч і менш освіченими, бо навряд чи хто з українських письменників 1930–1950-х років, народжених і вихованих у радянський час, міг похвалитися, як Люціана Піонтек, знанням англійської, французької, німецької мов. Проте не знання цікавило жорстокого вождя та його прибічників, а вірність, довір'я, тому вони не рахувалися з утратами, безжалюно множили «відпрацьований матеріал».

Література

1. А. Л. Л. Піонтек. Тихим дисонансом, стор. 22, ДВУ, 1927 : рецензія. *Червоний шлях*. 1928. № 4. С. 213–214.
2. Баклай Н. Літературні постаті Лубенщини: короткі біографічні нариси. Лубни : КВ «Лубни», 2013. 60 с.
3. Від секретаріату ВУСПП. *Гарт*. 1929. № 5. С. 173.
4. Галан А. Будні советського журналіста. Буенос-Айрос : Перемога, 1956. 211 с.
5. Гент Р. Л. Піонтек. Тихим дисонансом. Державне Видавництво України. 1927, стор. 22 : рецензія. *Гарт*. 1928. № 2. С. 104–105.
6. Донченко О. Неприємний дисонанс (з приводу збірки Л. Піонтек «Тихим дисонансом»). Державне Видавництво України. 1927, стор. 22. Ціна 30 коп.) : рецензія. *Молодняк*. 1929. № 1. С. 114–119.
7. З архіву Аркадія Любченка. І. Нотатки до спогадів про Хвильового (Із записної книжки). *Хвильовий Микола. Твори в п'ятьох томах*. Нью-Йорк, Балтимор, Торонто : Об'єднання УП «Слово» і УВ «Смолокип» ім. В. Симоненка, 1986. Т. 5. С. 53–68.
8. Кримінальна справа Л. К. Піонтек. Галузевий державний архів СБУ. № 37631фп. 57 арк.
9. Пацак М. «Чом мене не розстріляли у ЧК тоді?». URL : <https://swrailway.gov.ua/rabslovo/?aid=962>.
10. Піонтек Л. «Норе cottage» (Уривок з повісти). *Червоний шлях*. 1927. № 6. С. 47–50.

11. Піонтек Л. Indian summer ; Я хочу полинів романтику... *Гарт*. 1928. № 12. С. 32.

12. Піонтек Л. Балаклава. 3 оповідання (З передмовою Ів. Капустянського). Харків : Укр. робітник, 1929. 63 с.

13. Піонтек Л. Земля розпустила кисіль... *Червоний шлях*. 1928. № 2. С. 73.

14. Піонтек Л. Мистецтво бути невидимим (Уривок із повісти «Норе cottage»). *Гарт*. 1927. № 2–3. С. 52–57.

15. Піонтек Л. Моє сьогоднішнє. *Гарт*. 1927. № 8. С. 46.

16. Піонтек Л. Тихим дисонансом. Харків : ДВУ, 1927. 23 с.

17. Піонтек Люціана Карлівна. URL : https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D1%96%D0%BE%D0%BD%D1%82%D0%B5%D0%BA_%D0%9B%D1%8E%D1%86%D1%96%D0%B0%D0%BD%D0%B0_%D0%9A%D0%B0%D1%80%D0%BB%D1%96%D0%B2%D0%BD%D0%B0.

18. Піонтек Л. До редакції журналів «Молодняк» та «Гарт». *Гарт*. 1929. № 3. С. 158–163.

19. Піонтек Л. До редакції журналів «Молодняк» та «Гарт». *Гарт*. 1929. № 5. С. 171–173.

20. Піонтек-Кулик Л. [Лист у розділі «Допоможемо іспанським дітям»]. *Літературна газета*. 1936. 5 жовтня (№ 46). С. 2.

21. Поет революції. Спогади про Івана Кулика. Київ : Радянський письменник, 1971. 246 с.

22. У «Плузі». *Вісти ВЦВК*. 1923. 30 вересня. С. 4.

23. Цимбал Я. Що і як крали письменники у 20-х. URL : <http://bukvoid.com.ua/events/culture/2018/12/31/114535.html>.

24. Японские трехстишия. Хокку / пер. В. Марковой. Москва : Художественная литература, 1973. 343 с.

25. Яскор М. Літературне нехлюйство. *Авангард*. 1929. № 3. С. 175–177.

Протокол допиту Л. К. Піонтек,

19 серпня 1937 р., рукопис

(до друку підготував Володимир Подрига)

Протокол допиту Л. К. Піонтек від 19 серпня 1937 р. написаний чорним фіолетового кольору на білому папері А4 формату, що ледь пожовк від часу, деякі речення чи їх частини підкреслено олівцем червоного кольору. Текст друкуємо без змін, проте в окремих випадках з редакторською правкою (відповідно до норм сучасного російського правопису написання великої та малої літер, слів через дефіс, подвоєння в групах приголосних, пунктуація); також виправлено недоліки, допущені слідчим (унормовано написання часто вживаних слів). Пояснено скорочення слів, аббревіатури тощо. Примітки та коментарі упорядник написав, ко-

У С С Р
НАРОДНЫЙ КОМИССАРИАТ ВНЕШНИХ ДЕЛ
УПРАВЛЕНИЕ ГОСУДАРСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ

ПРОТОКОЛ ДОПРОСА

К ДЕЛУ № _____

1937 г. Секрет мес. 11 дня. Я. Н. К. Сатунин задала
Уд. НКВДу Ботаника допросил в качестве подзащитной

1. Фамилия Пионткек
2. Имя и отчество Люциана Карловна
3. Дата рождения 1899 1 июля
4. Место рождения г.р. Микола Каролов. ай.
5. Местожительство Киев, ул. Микша 68 кв. 49
6. Нац. и гражд. (подданство) Польша, гражданка СССР.
7. Паспорт _____
(когда и каким органом выдан, номер, категория и место проживания)
8. Род занятий Курьер НКВД инженер
"Мистецтво" шпигури редактор
9. Социальное происхождение рабочий фабрикант
машина машинистка - Закарпаття
(род занятий родителей и их имущественное положение)
10. Социальное положение (род занятий и имущественное положение)
а) до революции ушла
б) после революции Служащая
11. Состав семьи разведенная
(список родственников, их имена, фамилии, адреса и род занятий)

Л. Пионткек

ристуючись такими джерелами, як «Велика радянська енциклопедія» (1969–1978), «Українська радянська енциклопедія» (1978–1985), «Енциклопедія історії України» (2003–2013), «Енциклопедія сучасної України» (2001–2019), «Енциклопедія українознавства» (1955–1995), «“З порога смерті...”: Письменники України – жертви сталінських репресій» (1991), «Обірвані струни» (1955), «Письменники Радянської України. 1917–1987» (1988), «Розіп’ята муза» (2011), «Розстріляне відродження» (2008), матеріали з мережі Інтернет.

ПРОТОКОЛ ДОПРОСА

обвиняемой Пионткек Люцианы Карловны, 1899 года рождения, б.⁴ член КП(б)У⁵, до ареста лит.⁶ редактор издательства «Мистецтво»⁷ управления по делам искусств при СНК УССР⁸. – От 19 августа 1937 года⁹.

⁴ Бывший.

⁵ Коммунистической партии (большевиков) Украины.

⁶ Литературный.

⁷ «Мистецтво» (1932–1966) – державне видавництво мистецької навчальної і наукової літератури, художніх творів, передовсім п’єс, засноване в Харкові.

⁸ Совета народных комиссаров Украинской Советской Социалистической Республики.

Вопрос: Следствию известно о том, что, в течении ряда лет, вы проводили контрреволюционную и шпионскую работу.

В пользу каких государств вы эту работу проводили? С какой разведкой вы были связаны?

Ответ: Действительно, в течении ряда лет я проводила контрреволюционную, шпионскую работу. Я была связана с английской разведкой.

Вопрос: Когда, кем и при каких обстоятельствах вы были привлечены к шпионской работе?

Ответ: К шпионской работе в пользу англичан я была привлечена в 1926 году моим бывшим мужем, Куликом Иваном Юлиановичем¹⁰, он-же Израиль Юделевич, в период нашего совместного¹¹ пребывания в Канаде¹², где Кулик первое время являлся советником полпреда СССР¹³ в Канаде по украинским делам, а в последнее время (1926–1927 гг.) исполняющим обязанности торгпреда¹⁴ и полпреда¹⁵, который является агентом английской разведки.

Вопрос: Вам известны работники английской разведки, с которыми Кулик был связан по шпионской деятельности?

Ответ: Да, мне это известно. Кулик, по своей шпионской работе, был непосредственно связан с работниками английской разведки в Канаде – полковником Мэки¹⁶ и Луи Коном¹⁷.

Вопрос: Как это стало Вам известно?

Ответ: Мне это известно со слов Кулика.

Вопрос: Вы лично, по своей шпионской работе, были также непосредственно связаны с указанными Мэки и Коном?

Ответ: По своей шпионской работе я была связана только с Куликом. Мэки и Коно¹⁸ я знала, но на деловой почве с ними связана не была.

Вопрос: Вы непосредственно от Кулика получали задания шпионского характера?

Ответ: Да. Задания шпионского и контрреволюционного характера я получала непосредственно от Кулика¹⁹.

Вопрос: В чем конкретно выражалась Ваша контрреволюционная и шпионская работа?

⁹ Підкреслено слідчим.

¹⁰ Кулик Иван Юліанович (1897–1937) – український радянський письменник, політичний і громадський діяч, перший голова Спілки радянських письменників України (1934–1937), жертва сталінських репресій, розстріляний (1937), реабілітований (1956).

¹¹ Нижче підпис Л. Піонткек.

¹² Иван Кулик і Люціана Піонткек перебували в Канаді впродовж 1924–1926 років.

¹³ Союз Советских Социалистических Республик.

¹⁴ Торгового представителя.

¹⁵ Полномочного представителя.

¹⁶ Особу не встановлено. Імовірно, вигадана Л. Піонткек.

¹⁷ Особу не встановлено. Імовірно, вигадана Л. Піонткек.

¹⁸ Тут і далі підкреслено олівцем червоного кольору.

¹⁹ Нижче підпис Л. Піонткек.

Ответ: Конкретно моя контрреволюционная и шпионская работа выражалась в следующем.

В Канаде, проникнув, по поручению Кулика, в Канадскую компартию, я там проводила работу по дискредитации политики ВКП(б)²⁰ и советской власти, я распространяла сведения об СССР, не соответствующие действительности, в своих выступлениях я подчеркивала развитие кустарной промышленности на Украине, дискредитируя политику индустриализации.

По поручению Кулика я проводила подрывную работу во время выборов в муниципалитет (Монреаль²¹), распылив силы парторганизации, с целью провалить коммунистического депутата.

Наконец, по поручению того же Кулика, я проводила работу по организации в Канаде филии литературной, украинской организации «Гарт»²², так наз. «Заокфильгарт»²³, которая в действительности являлась контрреволюционной организацией, или связывающим звеном между украинской националистической контрреволюцией в Канаде и внутри УССР.

Эта филия являлась каналом для передачи сведений из УССР в Канаду о жизни и деятельности литературных организаций УССР.

С целью создания этого контрреволюционного гнезда я связалась с Ирчаном²⁴, о котором мне от Кулика было известно, что он является агентом чешской разведки и украинским фашистом, совместно с которым впоследствии проводила²⁵ работу в этом «Заокфильгарте».

В СССР я, по поручению Кулика, информировала Ирчана, оставшегося в Канаде, о состоянии литературной жизни на советской Украине (информации мои носили явно шпионский характер).

Собирала сведения в пограничном Волочискском районе²⁶ о состоянии коллективизации, настроении населения, о случаях прорыва через границу в Польшу кулаков и другие сведения и передавала их Кулику.

²⁰ Всесоюзная коммунистическая партия (большевик).

²¹ Місто в Канаді.

²² «Гарт» (1923–1925) – літературна організація, об'єднувала українських пролетарських письменників, керівник – Василь Еллан-Блакитний, серед членів – О. Довженко, М. Йогансен, І. Кулик, М. Куліш, Л. Піонтек, В. Сосюра, П. Тичина, М. Хвильовий тощо.

²³ «Заокфильгарт» (1924–1929) – закордонна філія літературної організації «Гарт», об'єднувала українських пролетарських письменників Північної Америки, серед членів – М. Андрійчук, І. Кулик, Л. Піонтек, М. Тарновський, М. Шатульський, В. Шопінський та ін.

²⁴ Ирчан Мирослав (спр. Андрій Баб'юк, 1897–1937) – український радянський письменник, громадський діяч, жертва сталінських репресій, розстріляний (1937), реабілітований (1956).

²⁵ Нижче підпис Л. Піонтек.

²⁶ Волочискський район (1923) нині входить до складу Хмельницької області.

По его же поручениям я, будучи на газетной работе в камянец-подольской газете²⁷, не допускала критики в печати профессоров Камянец-Подольского института²⁸ Гореновича²⁹ и Любарского³⁰, числившихся кандидатами партии, а в действительности являвшихся участниками контрреволюционной, националистической организации.

В результате моей связи с указанным выше Ирчаном он и другие агенты украинских фашистских центров прибыли в 1929–1930 г. из заграницы в УССР, где проводили организованную, контрреволюционную работу.

Я имею в виду Бобинского³¹ и Козорисса³², которые одновременно с Ирчаном (прибыл из Канады) приехали из Польши. Все они в 1933 году были вскрыты и осуждены за активную контрреволюционную деятельность³³.

Вопрос: Вам известны и другие лица, проводившие контрреволюционную и шпионскую работу по заданиям английской разведки? Укажите этих лиц.

Ответ: Мне известны отдельные лица из состава быв.³⁴ сотрудников полпредства СССР в Канаде, которые также, как и Кулик, были связаны с представителями английской разведывательной службы в Канаде – Мэкки и Коном.

Характер этой связи и факты мне известны из деятельности и поведения лиц, фамилии которых я укажу ниже, свидетельствующие о том, что они проводили шпионскую и контрреволюционную работу по заданиям английской разведки.

Основным лицом, через которое и Мэкки, и Кон действовали и создавали агентурную сеть для английской разведки, являлся Язык Александр Александрович³⁵, тогдашний полпред СССР в Канаде.

²⁷ Мовиться про газету «Червоний кордон», що видавалась у Кам'янці-Подільському (1924–1941).

²⁸ Ідеться про Кам'янець-Подільський інститут соціального виховання (1930–1933), нині Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка.

²⁹ Правильно «Гериновича». Геринович Володимир Олександрович (1883–1949) – учений, педагог, доктор географічних та історичних наук, професор, громадський діяч, жертва сталінських репресій, відбував покарання в концтаборі (1933–1946), реабілітований (1989).

³⁰ Любарський Іван Антонович (1893–1937) – учений-мовознавець, педагог, магістр, громадський діяч, жертва сталінських репресій, розстріляний (1937).

³¹ Бобинський Василь Петрович (1898–1938) – український письменник, жертва сталінських репресій, розстріляний (1938), реабілітований (1956).

³² Козоріс Михайло Кирилович (1882–1937) – український письменник, жертва сталінських репресій, розстріляний (1937).

³³ Нижче підпис Л. Піонтек.

³⁴ Бывших.

³⁵ Язык Александр Александрович (1874–1937) – радянський дипломат, повноважний представник СРСР у Канаді й Англії, жертва сталінських репресій.

Языков выполнял роль поставщика кадров для английской разведки, обрабатывавшиеся и впоследствии вербовавшиеся Мэкки и Коном.

Мне известно, что Языков в шпионских целях связал с Мэкки и Коном профессора Александрова³⁶ – автора проекта Днепрогэса³⁷ и инженера Виктора³⁸, приехавших в 1926 г. из СССР в Канаду³⁹.

В первый же день приезда в Монреаль Языков повез их (с ними была еще одна женщина-инженер, фамилии которой я не помню) к Луи Кону, где присутствовал и полковник Мэкки.

Со слов Языкова я знаю, что профессор Александров подробно информировал Кона и Мэкки о строительстве Днепрогэса, знакомил их с чертежами.

В само полпредство Языков ввел агента английской разведки Вудгауз⁴⁰, который изучал жизнь и деятельность полпредства.

Из кругов белой эмиграции Языков подобрал и приблизил к себе быв.⁴¹ белого офицера эмигранта, некоего Козаченко⁴², который впоследствии был завербован Мэкки и Коном.

Этот Козаченко, с помощью Языкова, направлял в СССР большими группами белоэмигрантов, среди которых было немало английской агентуры.

Языков, Мэкки, Кон и Козаченко часто уединялись, составляли списки на лиц, направляемых в СССР, некоторых вычеркивая, а других прибавляя.

Как-то Козаченко сказал мне, что он очень доволен Языковым и благодарен ему за его хорошее отношение к нему и за то, что он его свел с Коном и Мэкки.

По возвращении в СССР Языков поддерживал письменную связь с Козаченко и как будто содействовал ему в возвращении в Союз, о чем мне говорил быв.⁴³ работник полпредства Павлов⁴⁴ при встрече в 1927 году.

Думаю, что Языков в шпионских целях принял в полпредство, в качестве английской машинистки, некую Солоско Беллу Трофимовну⁴⁵, которую через некоторое время, уже будучи в Москве, вытребовал из

Канады в СССР и устроил ее в качестве машинистки-переводчицы в американском отделе Коминтерна⁴⁶.

Языков, как видно из факта, который я изложу ниже, был связан и с поляками через польское консульство в Канаде или же выполнял какие-то определенные задания Мэкки и Кона по польской линии.

В 1925 г., зимой, в Монреаль, от ЦК МОПР⁴⁷ приехала Антонина Соколич⁴⁸, полька, политэмигрантка из Варшавы. Соколич была большим личным другом Пилсудского⁴⁹ и фашистского поэта Вандурского⁵⁰. В Канаде Соколич должна была организовать монровскую работу. Почему-то Соколич, в сопровождении Языкова, посетила польское консульство в Канаде и впоследствии через Языкова связалась с Мэкки и Коном, у которых она находилась некоторое время.

Кроме того, Языков проводил в Канаде и троцкистскую работу⁵¹. Через него осуществлялась связь между канадскими троцкистами и троцкистами в СССР.

Он был связан с Морисом Спектором⁵² и Джеком Макдональдом⁵³, тогдашними членами ЦК⁵⁴ Канадской компартии⁵⁵ – лидерами троцкистов, а в СССР – с Серебряковым⁵⁶, О. Д. Каменевой⁵⁷ – сестрой Троцкого⁵⁸ и Пятаковым⁵⁹.

⁴⁶ Комінтерн – скорочена назва міжнародної організації «Комуністичний інтернаціонал» (1919–1943), що об'єднувала комуністичні партії різних країн, заснована В. Леніним.

⁴⁷ Международная организация помощи борцам революции (1922–1947).

⁴⁸ Соколич Антоніна (1879–1942) – польська письменниця.

⁴⁹ Пилсудський Юзеф Клеменс (1867–1935) – польський державний і політичний діяч, військовий.

⁵⁰ Вандурський Вітольд Вацлавович (1891–1934) – польський письменник, політичний діяч, комуніст, жертва сталінських репресій, розстріляний (1934), реабілітований (1956).

⁵¹ Нижче підпис Л. Піонтєк.

⁵² Спектор Моріс (1898–1968) – один із засновників і керівників Комуністичної партії Канади, виключений із її лав (1928), лідер троцькістського руху в Канаді (1932–1939).

⁵³ Макдональд Джек (1888–1941) – один із засновників і лідерів Комуністичної партії Канади, виключений із її лав (1931), член Міжнародної лівої опозиції (троцькістської) в Канаді (з 1932).

⁵⁴ Центральний комітет.

⁵⁵ Комуністична партія Канади (1924–1943, 1959) виникла на основі Робітничої партії Канади (1921–1924), згодом перейменована в Робітничу прогресивну партію (1943–1959).

⁵⁶ Серебряков Леонід Петрович (1888–1937) – радянський партійний і державний діяч, жертва сталінських репресій, розстріляний (1937), реабілітований (1986).

⁵⁷ Каменєва Ольга Давидівна (спр. Бронштейн, 1883–1941) – російська революціонерка, сестра Л. Троцького, жертва сталінських репресій, розстріляна (1941).

⁵⁸ Троцький Лев Давидович (спр. Бронштейн, 1879–1940) – російський революціонер, радянський державний і політичний діяч, висланий із СРСР, позбавлений радянського громадянства, смертельно поранений агентом-енкаведистом (1940).

⁵⁹ П'ятаков Георгій Леонідович (1890–1937) – радянський партійний і державний діяч, перший секретар ЦК КП(б)У, жертва сталінських репресій, розстріляний (1937), реабілітований (1988).

³⁶ Александров Иван Гаврилович (1875–1936) – російський радянський учений, академік, автор проекту Дніпрогесу.

³⁷ Днепровская гидроэлектростанция (1927).

³⁸ Особу не встановлено.

³⁹ Нижче підпис Л. Піонтєк.

⁴⁰ Особу не встановлено. Імовірно, Л. Піонтєк, знаючи про популярного англійського письменника-гумориста й фантаста 1920-х рр. Пелама Гренвіла Вудгауза (1881–1975), назвала його прізвищем агента англійської розвідки, якого насправді не існувало.

⁴¹ Бывшего.

⁴² Особу не встановлено.

⁴³ Бывший.

⁴⁴ Особу не встановлено.

⁴⁵ Особу не встановлено.

Помню случай, когда к Языкову приехал из США лидер троцкистов Ловстон⁶⁰, где было устроено совещание, на котором присутствовали: Морис Спектор и работник посольства – троцкист Буровцев⁶¹, о шпионской и контрреволюционной деятельности которого укажу ниже.

В самом полпредстве, среди сотрудников, будь то на собрании, будь то в беседе, Языков пропагандировал троцкистские идеи, восхвалял Троцкого и поносил В. И. Ленина⁶².

Будучи в Канаде, Языков поддерживал связь с американским гражданином, жителем Нью-Йорка, каким-то дельцом – Гомбергом Алексом⁶³ и работником Амторга⁶⁴, с темным политическим прошлым Озами⁶⁵.

Как одного, так и другого Языков связывал с Каменевой и Серебряковым, направлял их в Союз и передавал через них какие-то документы.

В СССР, после возвращения из Канады, Языков продолжал связь с Серебряковым, вместе с ним работал в Дорстрое⁶⁶. В 1932 году Языков приезжал на Украину. Будучи в Харькове, он посетил Кулика и меня. Он рассказывал, что виделся с П. П. Любченко⁶⁷, от которого имеет пакет к Серебрякову. Тут же он рассказал, что он [...] ⁶⁸ познакомился с Н. Д. Чередник⁶⁹ – женой командующего Харьковского военного округа Дубового⁷⁰.

⁶⁰ Ловстон Джей (спр. Яків Лібштейн, 1897–1990) – революціонер, генеральний секретар Комуністичної партії США (1927–1929), лідер Комуністичної партії США (опозиція) (1929–1940).

⁶¹ Буровцев Михайло Васильович (1887–?) – радянський політичний і державний діяч, член ВКП(б), секретар повпредства СРСР у Канаді (1924–1927), перший секретар повпредства СРСР в Естонії (1927–1931), жертва сталінських репресій, засуджений на 10 років виправно-трудоих таборів (1948). Подальша доля невідома.

⁶² Ленін Володимир Ілліч (спр. Ульянов, 1870–1924) – радянський партійний і державний діяч, засновник Російської соціал-демократичної партії (більшовиків), керівник Жовтневого перевороту в Російській імперії (1917), перший голова Ради народних комісарів РРФСР (1917–1924) і СРСР (1923–1924).

⁶³ Особу не встановлено.

⁶⁴ Амторг (1924–1998) – акціонерне товариство, засноване в США для розвитку радянсько-американської торгівлі.

⁶⁵ Прізвище написано нерозбірливо.

⁶⁶ Дорожное строительство.

⁶⁷ Любченко Панас Петрович (1897–1937) – український радянський партійний і державний діяч, проводив колективізацію, один із призвідників Голодомору в Україні (1932–1933), жертва сталінських репресій, застрелився після звинувачення в приналежності до націоналістичної організації (1937), реабілітований (1965).

⁶⁸ Слово написано нерозбірливо.

⁶⁹ Чередник Ніна Дмитрівна (1901–?) – директорка Держлітвидаву України, дружина репресованого генерала Івана Дубового, жертва сталінських репресій, відбувала покарання у виправно-трудоному таборі (1939–1946), реабілітована (1956).

⁷⁰ Дубовий Іван Наумович (1896–1938) – радянський військо-

На мой вопрос, какое отношение имеет Чередник к Дорстрою, Языков ответил: «От знакомства с военными дамами никогда не отказываюсь».

Тогда же Языков был в Днепропетровске, где посетил профессора Александрова, о котором я указала выше.

Буровцев Михаил Васильевич, быв.⁷¹ секретарь посольства СССР в Канаде.

Он был в очень близких отношениях с Мэки и Коном, часто с ними уединялся, проводя время на прогулках в ресторанах.

Кон и Мэки часто бывали у него на дому⁷².

Наряду с этим Буровцев открытый троцкист. Вместе с Языковым проводил в Канаде троцкистскую работу, будучи также связан с канадскими троцкистами.

Буровцев был лично связан с Троцким, Пятаковым и Серебряковым, с последним он переписывался, будучи в Канаде.

На квартире у Буровцева устраивались свидания Мэки и Кона с лидером канадских троцкистов Морисом Спектром. Он, Буровцев, подготовил встречу и организовал совещание канадских троцкистов (Морис Спектор и Джек Макдональд) с лидером американских троцкистов, приехавшим в Канаду – Ловстоном.

Мне известно, что Буровцев проявлял недовольство отсутствием в Канаде троцкистской литературы, указывая, что она необходима для ознакомления партийной массы и широких эмигрантских кругов.

Животовская Евгения Донатовна⁷³, русская машинистка, взятая Языковым на работу в полпредство в Монреале, где она проживала⁷⁴ со своим мужем Животовским Тимофеем Александровичем⁷⁵, еще до организации полпредства СССР в Канаде.

Животовский – муж ее, на штатной должности в полпредстве не состоял, а выполнял отдельные задания Языкова и Кулика; в частности Животовскому поручено было: подготовка трактористов и мотористов из эмигрантской молодежи на заводе Форда⁷⁶, для направления их в СССР.

вий, командувач військ Харківського округу (1935–1937), жертва сталінських репресій, розстріляний (1938), реабілітований (1956).

⁷¹ Бывший.

⁷² Нижче підпис Л. Піонтек.

⁷³ Животовська Євгенія Донатівна (у другому шлюбі Буровцева, ?–?) – секретарка-друкарка повпредства СРСР в Канаді, розлучившись з Т. О. Животовським, одружилася з М. В. Буровцевим, жертва сталінських репресій, обмовила Л. Піонтек під час очної ставки 20 вересня 1937 р., подальша доля невідома.

⁷⁴ Нижче підпис Л. Піонтек.

⁷⁵ Особу не встановлено. Імовірно, Животовський Тимофій Олександрович (спр. ім'я Товій Абрамович, 1875–?) навчався в Харківському технологічному інституті (1898–1902), працював професором Сталінградського механічного інституту. Подальша доля невідома.

⁷⁶ Мовиться про американську автомобільну компанію «Форд» (1903), засновану Генрі Фордом у Дірборні в США.

Животовский и Животовская были очень близки к Кону.

Из поведения Животовских, Кона и Мэки видно было, что Животовские специально внедрены в полпредство с какой-то определенной целью.

Животовская по национальности полька, резко националистически настроена.

Животовский впоследствии, с группой подготовленных им трактористов-мотористов, выехал в СССР. Из числа этих трактористов я помню одного, некоего Корольчука⁷⁷, который, работая уже в СССР, в одной из МТС⁷⁸, кажется, Скадовского р-на⁷⁹ на Херсонщине, был осужден за вредительство.

В 1933 году, летом, Корольчук посетил нас в Харькове, добиваясь встречи с Куликом. С последним Корольчук не виделся, так как он был в отъезде. В разговоре со мной Корольчук рассказал о том, что он был судим за вредительство и тут⁸⁰ же упрекнул Животовского в связи с этим. Я не стала расспрашивать Корольчука, в чем вина Животовского, и на этом разговор закончился.

Животовская впоследствии сошлась с Буровцевым, став его женой, о чем она мне сообщила зимой 1935 г. в Москве, где я с ней встретилась.

Животовская приглашала меня к себе на квартиру, в особняк Бубнова⁸¹, где, по ее словам, она с Буровцевым жили по возвращении из Канады и из Ревеля⁸², так как Бубнов Буровцеву очень покровительствует. Тогда же Животовская сообщила мне, что она вместе с Буровцевым уезжает на работу в посольство СССР в Болгарии⁸³.

Королева Антонина⁸⁴ – жена бухгалтера в⁸⁵ полпредства – Королева Бориса Мефодиевича^{86, 87}

Королева, безусловно, выполняла задания Кона и Мэки шпионского характера. Кон усиленно за ней «ухаживал», уединялся с ней и Мэки в ресторанах, делал ей подарки.

Королевы, по приезде в СССР, развелись. Он ра-

ботает в театре им. Вахтангова⁸⁸ в Москве администратором, а она вышла замуж за какого-то сотрудника ТАСС⁸⁹.

В 1931 году я встретилась с Королевой Антониной в Харькове, куда она приезжала с делегацией англо-японских журналистов в качестве переводчицы, а муж ее – сопровождавшим делегацию от ТАСС'а.

В беседе со мной Королева высказывала желание поехать на большую стройку, на восток СССР. При этом она выразилась так: «Работа переводчика при иностранном специалисте вообще очень интересна, а наши новостройки представляют еще больший интерес, о новостройках надо информировать за границу».

Я убеждена, что ее работа в качестве переводчицы и желание выехать на восток связаны с ее шпионской деятельностью, которой она занимается по заданиям Кона и Мэки.⁹⁰

Вопрос: С какими еще иностранными разведками, кроме английской, вы были связаны?

Ответ: Наряду с работой в пользу англичан, о которой я показывала выше, я выполняла также задания шпионского характера в пользу немцев и поляков.

Моя работа в пользу польской и германской разведок началась в 1928 году.

К шпионской работе в пользу немцев и поляков меня привлек Пероцкий Борис⁹¹, арестованный в 1935 году за троцкистскую деятельность.⁹²

*(Кримінальна справа Л. К. Піонтек.
// Галузевий державний архів СБУ.
№ 37631 фп. Арк. 16–22зв.)*

⁷⁷ Особу не встановлено.

⁷⁸ Машинно-тракторная станция.

⁷⁹ Нижче підпис Л. Піонтек.

⁸⁰ Текст далі виділено олівцем червоного кольору вертикально ліворуч.

⁸¹ Бубнов Андрій Сергійович (1884–1938) – російський радянський партійний діяч, жертва сталінських репресій, розстріляний (1938), реабілітований (1956).

⁸² Нині Таллінн – столиця Естонії.

⁸³ Дипломатичні відносини між СРСР і Болгарією на рівні місій розпочалися 1934 р., першим радянським послом був Ф. Раскольников (1934–1938), який не повернувся в СРСР, написав викривальний листа Й. Сталіну, помер за нез'ясованих обставин (1939).

⁸⁴ Особу не встановлено.

⁸⁵ Закреслено.

⁸⁶ Корольов Борис Мефодійович (1894–1959) – актор, завідувач адміністративно-фінансового сектору театру імені Євгенія Вахтангова (1930-ті рр.).

⁸⁷ Нижче підпис Л. Піонтек.

⁸⁸ Театр імені Євгенія Вахтангова (1913), заснований у Москві, названий на честь засновника й першого керівника (1926).

⁸⁹ Телеграфное агентство Советского Союза (1925–1992).

⁹⁰ Нижче підпис Л. Піонтек.

⁹¹ Пероцький Борис Володимирович (1909–1937) – український радянський учений, професор, жертва сталінських репресій, розстріляний (1937).

⁹² Нижче підпис Л. Піонтек.

